

2. ZA DÁVNÝCH ČASŮ

KELTOVÉ V NAŠI HISTORII

Doba železná je na našem území spojená především s přítomností kmene Kelťů. Částečně se o této civilizaci dozvídáme z písemných pramenů, dále pak z archeologických vykopávek. Podle keltského kmene Boju (sraštní) dostaly české země latinský název *Bohemia* – země Bojů.

KELTSKÁ ŠPERKARSKÁ DÍLNA

Porovnej obchodování Kelťů a lidí z doby kamenné. O který druh obchodu jde? (Komiks ti napoví.)

Keltové byli odvažní válečníci, zdatní obchodníci, ale především skvělí řemeslníci. Dokázali tavit železnou rudu v hliněných pecích pomocí dřevěného uhlí a vyrábět tak kovové nářadí (železné radlice, srpky, kosy, hrábě, lopaty, kladiva, nůžky). Používali hrnčířský kruh a vypalovací peci k výrobě keramiky. Vyráběli bronzové, skleněné, zlaté a stříbrné šperky. Neodmyslitelnou součástí jejich života se stal kůň – pro tažení povozů, při bitvách, při lovu.

JAK SE OBLEKALI

Keltové měli zálibu v pestřých barvách. Látky měly často vzor proužku nebo kostky. K výrobě oděvu používali vlnu, lněné plátno i hedvábí. Muži nosili kalhoty, bohaté ženy měly šaty prošívané zlatem. Z kůže se vyráběly např. pláště. Plášt nosili muži na rameni sepnutý sponou. Obličeni bylo zdobeno ručními výšivkami. Ženy chodily ozdobeny i několika prstýny na rukou, náušnicemi, náramky na rukou i nohou a tetelkou.

PRVNÍ MINCE

Keltové začali na našem území razit první mince – duhovky. Do této doby fungoval pouze výměnný obchod.

VÍŠ, ŽE...?

Platidlem Kelťů byly zlaté mince – státery. Duhovky se jim začalo říkat později při nalezech, protože se krásně blyškaly na slunci.

Pravděpodobně pod tlakem nepřátelských útoků na keltská obydlí vznikla **oppida** – města ohrazená hradbami. Oppida se stala významnými kulturními, společenskými i obchodními centry. V Čechách je jich doloženo šest (např. u Zbraslavi, Berouna), na Moravě např. Hostýn.

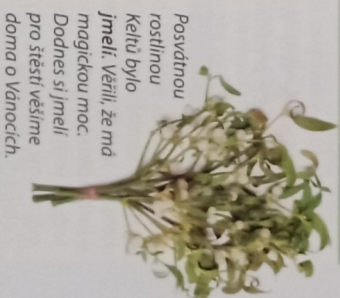

Keltské oppidum

VÍŠ, ŽE...?

Keltští kněží se nazývali **druidové** a měli výsadní postavení ve společnosti. Měli velké znalosti v oblasti přírodního léčitelství a astronomie. Uctívali stromy – nejvíce duby a ze zvířat jelena, kance a kohouta. Byli velmi vzdělaní, měli právo soudit a vynášet rozsudky, pomáhali řešit válečné konflikty. Proto se také často stávali poradci kráľů.

Posvtnou rostlinou Kelťů bylo **jmelí**. Věřili, že má magickou moc. Dodnes si jmelí pro štěstí věšíme doma o Vánocích.

JMÉNA ČESKÝCH ŘEK

Z doby Kelťů nám zůstaly mnohé zeměpisné názvy na území Čech – například názvy řek:

- Labe (Albis – bílá řeka)
- Vltava (Vultava – divoká řeka)
- Ohře (Agara – řeka, která má rychlý tok)
- Jizera (Isara – bystrá řeka)...

ZAPAMATUJ SI!

Keltové se na našem území objevili **kolem roku 400 př. n. l.** Po jednom z keltských kmenů (Bojové) je pojmenována naše vlast – **Bohemia**. Keltové byli odvažní válečníci, zdatní obchodníci a řemeslníci. Vyráběli **předměty ze železa, bronzu, hlíny i skla**. Keltská společnost byla velmi úspěšná. Stavěli **oppida** a razili první mince na našem území. V 1. století n. l. jsou vytlačeni **germánskými kmeny**.

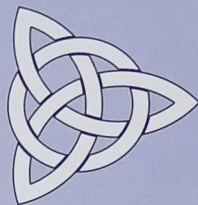
Výprava za poznáním – Keltové

Keltové byli velmi kulturní národ se silným národním cítěním. A to nevytvorili nikdy jednotný stát. I dnes bychom se od nich mohli něco naučit. Jejich kultura se nejvíce projevila v náboženství, obrádech a v umění. Byli velmi nadaní a některé jejich symboly používáme dodnes i my. Možná to ani nevíš...

NEKONEČNÝ UZEL

– znamená plynulost a návaznost, dlouhověkost a věčnost.

TRIQUETRA

– symbol rovnováhy a štěstí, představuje koloběž života.

SPIRÁLA

– symbol života, představuje vesmírnou energii a Slunce.

Můj magický symbol

+ Vytvoř svůj kouzelný symbol. Nejdivně ho promysli a navrhni (kresba tužkou). Pak vytvoř z dostupných materiálů (vlha, provázek, buzičky, papír) reliéf na čtverce tvrdého papíru.

+ Vysvětlí, jak se tvůj symbol jmenuje a k čemu slouží. (Co představuje, jak pomáhá, co přináší?)

VIŠ, ŽE...?

Keltové uctváli své bohy (duchy) prostřednictvím přírody – vody, kopců a stromů. Prameny, močály, řeky a propasti považovali za cestu k bohům do podzemí. Téměř „cestami“ dávali bo-
hům dary, někdy i živé oběti. Dodnes udržují lidé zvyk házet mince do hlubokých studní, propasti apod., aby měli štěstí.

Cernunnos – keltský bůh zvířat a plodnosti s jelení hlavou

Moje peníze

+ Lbri se ti keltské dukovky? Navrhni si vlastní mince a vyrob je z keramické hlíny, modelni, moduritu nebo vytvoř sádkové odličky.

+ Vymysli pro své mince název a jejich hodnotu.

+ Zahrňte si ve třídě na keltský obchod – koupi a prodej výrobků.

Tajemný duch lesa

Na vycházce do přírody vytvoř die vlastni fantazie sám nebo se spolužáky ducha lesa (louky, řeky). Využij při své práci nalezených přírodnin a přírodních objektů (kameny, kůru, klacky, páteř, bříeh řeky nebo potoka, kaluže, trávu, rostliny, kameny stromů, jesky-ně, plody atd.). Využij i terénu krajiny, začlen bytost do vhodného prostředí.

ZOPAKUJ SI:

1. Kdy se na našem území objevili Keltové?
2. V čem Keltové vynikal? Co víš o keltské společnosti?
3. Co to jsou opida a dukovky?
4. Kým a kdy byli Keltové z našeho území vytlaceni?

3. SLOVANSKÉ OSÍDLENÍ

V 6. století n. l. k nám přicházejí kmeny Slované a vytlačují z našeho území Germány. Příchodem Slované na naše území končí pravěk a začíná středověk. Pohyb nejen slovanských a germanských, ale i dalších kmenů po Evropě označujeme jako stěhování národů, které trvalo téměř 200 let.

Slované k nám přišli ze západní Ukrajiny a východního Polska. Pravlast Slované se nacházela v pohoří řek Odry, Dněpru a Visly. Odtud se začali Slované šířit třemi směry – na jih, východ a západ. Podle toho se dělí na jižní, východní a západní Slované. My Češi patříme k západním Slovanům.

VIŠ, ŽE...?

- Východní Slované pro-nikli na území dnešního Ruska (Rusové, Ukrajinci, Bělorusové).
- Jižní Slované se dostali na území Balkánského poloostrova (Slovinci, Srbové, Chorvati, Bulhaři, Makedonci).
- Západní Slované se usadili od Baltského moře po severní část Alp (Češi, Slováci, Poláci, Lužičtí Srbové).

JAK ŽILI SLOVANÉ?

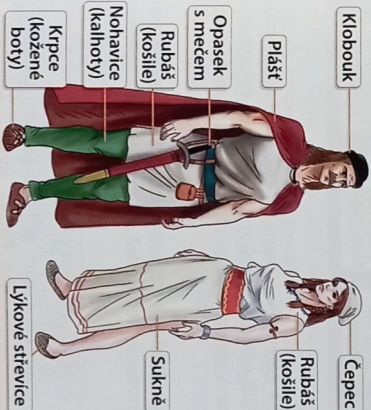
První Slované se usazovali v okolí řek. Živili se převážně zemědělstvím. Půdu získávali vypalováním lesa. Pěstovali obilí, luštěníny a zeleninu. Jidelniček si doplňovali také sběrem ovoce, lovem ryb a divoké zvěře. Z domácích zvířat chováli krávy, prasata, ovce, kozy a slepice.

Vyráběli si med. Vytvářeli ručně hliněné nádoby (keramika), železné nástroje (kovářství), zpracovávali kosi, kůže, uměli tkát látky. Provozovali výměnný obchod – vyměňovali si je-den druh zboží za druhý.

Slované žili v roděch, v jejichž čele stál stařešina. Později se rodý spojovaly v kmemy v čele s náčelníkem. Žili ve vesnicích čtářejich kolem 50 obyvatel.

Mrtvé spalovali a popel sypali do jam nebo do nádob (popelníc). Mrtvým náčelníkům stavěli mohly (násep z kamení nebo hlíny nad hrobem). Obvyčejní lidé měli ploché hroby bez mohly.

Uctváli mnoho bohů – takovému náboženství říkáme pohanské náboženství. Nejmocnějším bohem byl Perun – bůh války, hromu a blesku.

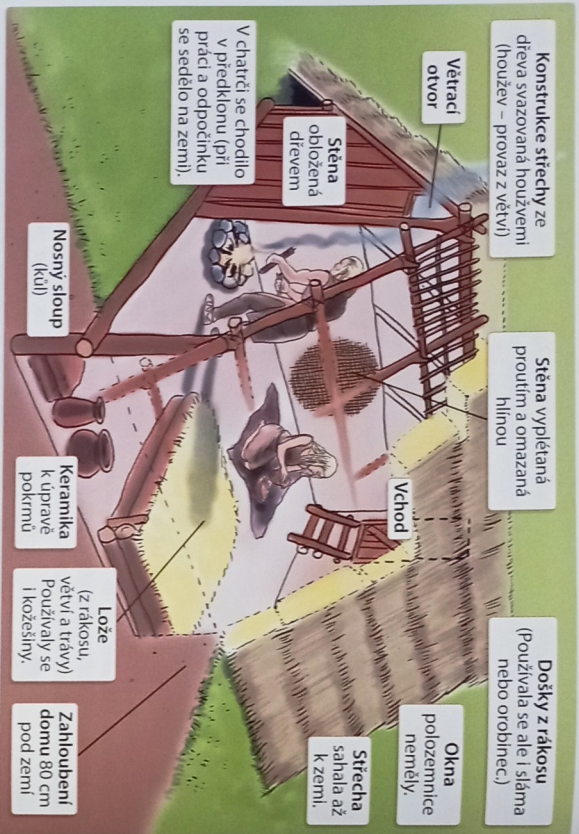
JAK SE OBLÉKALI? Nosili oblečení z vlny a lnu. Hlavní součástí oděvu byl rubáš (plátěná košile). Ženy nosily sukni, muži nohavice.

Kdo byli Hunové?

Příčinou stěhování Slované byli pravděpodobně Hunové – kočovní kmen z Asie. Hunové na Slované pořídali útočky a vytlačovali je z jejich území. Jezdili na malých podivných koních.

■ Zjistí si další zajímavosti o Hunech.

3. SLOVANSKÉ OSÍDLENÍ

JAK SLOVANÉ BYDLELI?
Slované si stavěli domy – **polozemnice**. (Polovina domu byla v zemi, polovina nad zemí.) Jako materiál používali hlavně dřevo, proutě a rákos. Také nářadí vyráběli ze dřeva, železo bylo drahé. Stavba polozemnice trvala třem lidem čtyři týdny. V polozemnicích se topilo bez komínu. Kouř vycházel větracím otvorem. V zimě se topilo na 13 °C.

První Slované žili v malých neopevňovaných osadách. Později, s rozvojem obchodu, začali budovat **opevňovaná hradíště**. Ta sloužila jako centra obchodu, řemesel a také jim poskytovala ochranu proti nájezdníkům.

Pro malé jazykovědce

Slovanšské kmeny hovořily společným jazykem, kterému říkáme **praslavianština**. Glava znamená v praslavianštině slovo hlava.

- Rozluštiš i další slova?
roka (ryni) mati (pnyu) ihlá (pnyu) peč (pad)
- Zjisti, co to bylo **brnčičtví**. Která surovina se při něm využívala?
- Vyhledej další bohy Slovanů. Jak se jmenovali?

ZAPAMATUJ SI!

Slované k nám přišli ze západní **Ukrajiny** a východního Polska. Vytáhli **Germany**. Sami utekli před divokými **Huny**. Mluvili **praslavianštinou**. Žili v **roddech**, později se rody spojovaly do **kmenů**. Jejich příchodem končí **pravěk**, začíná **středověk**. První Slované byli **zemědělci** a **pastevci**, lovili zvěř a ryby, pracovali na polích, vyráběli **keramiku**, znali řemesla (kovářství, brnčičtví, tkalcovství). Stavěli si **polozemnice**, zakládali **osady**, později **opevňovaná hradíště**. Vznávali **pohanské náboženství**.

4. SÁMOVA ŘÍŠE

Slované, mezi nimi i Češi, žili v 6. století klidně a spokojeně ve svých nových domovech. V 7. století je ale začali sužovat divocí kočovní **Avari**, kteří sídlili na území dnešního Maďarska. Tito nelibostní bojovníci začali Slovany napadat.

KDO TO JE?

Avari
Byli to skvělí vojáci a jezdci na koních. Nechtělo se jim pracovat na poli a hospodářit. Proto potřebovali otroky, kteří by pro ně pracovali, dodávali jim výrobky, potraviny a platili daně.

V té době na území Slovanů přehazí **francý kůpec Sám** kvůli obchodu. **Sám** se zde usadil, svedl slovanšské kmeny a pomohl jim porazit **Avary**. Svednocem Slovanů pod vedením **Sámy** vznikla první slovanšská říše, **Sámův kmenový svaz (Sámova říše)**. **Sám**ova říše zahrnovala území dnešních Čech, Moravy, části Slovenska a Rakouska. Její centrum bylo na jižní Moravě. Nejznámější hradisko bylo v Mikulčicích.

Velké rozrůstání **Sámovy říše** se nelíbilo **francému králi Dagobertovi**. **Sám** se střetl s jeho vojsky a porazil je.

Nejstarší informace o Slovanech v době **Sámovy říše** se dochovaly ve **Fredegarově kronice**, sepsané v 7. století.

Po smrti **Sámy** jeho říše zanikla.

ZAPAMATUJ SI!

V 7. století jsou Slované napadáni **Avary**. Francý kůpec **Sám** svednocuje slovanšské kmeny a pomáhá jim porazit **Avary**. Vzniká **Sámův kmenový svaz** – první říše Slovanů. Centrum **Sámovy říše** je na jižní Moravě.

VIŠ, ŽE...?

Podle **Fredegarovy kroniky** se **Sám** oženil s 12 slovanškými ženami a měl s nimi 22 synů a 15 dcer. Šťastně vládl 35 let.

